



Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa



Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa

L 1796-9530
ISSN 1796-9530 (NID.)
ISSN 1796-9646 (PDF)
URN:NBN: VTV-K212014VP
[HTTP://URN.FI/URN:NBN: VTV-K212014VP](http://urn.fi/urn:nbn:vtv-k212014vp)
EDITA PRIMA OY
HELSINKI 2015

Eduskunnalle

Valtiontalouden tarkastusvirasto on valvonut vuoden 2014 euro-parlamenttivaaleissa ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa (273/2009) säädetyn vaalirahoituksen ja vaalikampanjan kulu-
jen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista laissa säädetyllä tavalla. Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain 10 § 3 momentin nojalla eduskunnalle vaalikoh-
taisen kertomuksen saamistaan vaalirahoitusilmoituksista ja toi-
minnastaan ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa (vaalirahoituksen valvontakertomus).

Helsingissä 28. tammikuuta 2015

Pääjohtaja

Tuomas Pöysti

Tilintarkastuspäällikkö

Jaakko Eskola

Kaikki vuoden 2014 europarlamenttivaalien ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa säädetyn vaalirahoitusilmoituksen. Kaikki vaalirahoitusilmoitukset toimitettiin määräajassa.

Ilmoitusten käsittelyn ja tarkistusten yhteydessä tarkastusvirasto pyysi kahta ilmoitusvelvollista täydentämään tai korjaamaan tekemäänsä ilmoitusta. Korjaukset liittyivät tarkennustarpeisiin rahoituksen erittelytiedoissa.

Tarkastusvirasto pyysi kaikilta ilmoitusvelvollisilta selvityksiä vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuudesta. Selvityspyyntöjen tavoitteena oli varmentaa vaalirahoitusilmoituksissa esitettyjä tietoja. Selvityksinä pyydettiin ehdokkaan vaalikampanjassaan käyttämien pankkitilien tiliotteet. Saadut selvitykset ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 15 kohdan nojalla salassa pidettäviä.

Tarkastusvirastolle ei tehty vuoden 2014 europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoituksiin liittyviä kanteluita.

Kertomuksessa käsitellään yleisesti vaalirahoituslain toimitusta.

Ilmoitusten käsittelyn tai saatujen selvitysten ja täydennysten perusteella valtiontalouden tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.



Sisällys

1	Vaalirahoitusilmoituksissa ja vaalirahoitusvalvonnassa europarlamenttivaaleissa 2014 sovellettava lainsäädäntö	9
1.1	Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) yleinen sisältö	9
1.2	Ilmoitusvelvolliset vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa	11
1.3	Vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavat tiedot	12
1.4	Ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset	14
1.5	Vaalirahoituslaissa määriteltyjen toimijoiden velvollisuudet ja vastuut	16
2	Vaalirahoitusvalvonta valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä	18
2.1	Valvonnan kohde	18
2.2	Tarkastusviraston toimenpiteet vaalirahoituslain toimeenpanossa vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa	19
2.3	Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa käytetyt kriteerit	20
2.4	Valvontatoimivaltuuksien rajoitukset	22
3	Valtiontalouden tarkastusviraston saamat ilmoitukset ja toimenpiteet ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa	23
3.1	Ennakkoilmoitukset	23
3.2	Vaalirahoitusilmoitukset	24
3.3	Vaalirahoitusilmoituksiin liittyvät selvityspyynnöt	25
3.4	Vaalirahoitusilmoitusten täydentäminen	26
3.5	Kantelut vaalirahoitusilmoituksista	27
3.6	Yleisiä huomioita vaalirahoitusilmoituksista Johtopäätökset	28 30

1 Vaalirahoitusilmoituksissa ja vaalirahoitusvalvonnassa europarlamenttivaaleissa 2014 sovellettava lainsäädäntö

1.1 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) yleinen sisältö

Vaalirahoituslailla säädelään poliittisen toiminnan rahoitusta. Lain perustelujen mukaan säätelyn keskeinen tavoite on ehkäistä korruptiota ja taata riittävät voimavarat poliittisen järjestelmän toiminnalle. Tällä tavalla edistetään kansanvaltaa ja sitä kohtaan tunnettua luottamusta. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan avoimet ja rehelliset vaalit ovat toimivan länsimaisen demokratian kulmakivi. Yksi keskeinen osa avoimuutta on perustuslakivaliokunnan mukaan se, että äänestäjillä on mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet tai muut ehdokkaita asettavat mielipidesuunnat ovat saaneet kampanjaansa merkittävää rahoitusta, koska voimakas taloudellinen riippuvuus yhdestä rahoittajatahosta voi synnyttää epäilyksiä rahoittajan pyrkimyksistä vaikuttaa epäasiallisesti ehdokkaita asettavan tahon harjoittamaan politiikkaan (Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2009 vp.). Ilmoitusvelvollisuus lisää julkista tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Ilmoitusvelvollisuuden odotetaan myös rajoittavan ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua.

Kun ilmoitusvelvollisuudesta on säädetty lailla, sen rikkominen on ilmoitusvelvollisille riski. Vaalirahoituslakia valmisteltaessa on haettu tasapainoa riittävän säätelyn ja säätelyn aiheuttamien kustannusten ja erilaisten haittojen välillä. Valvonnassa luotetaan äänestäjien kykyyn arvioida oikein ehdokkaita, kunhan äänestäjät saavat riittävästi tietoa ehdokkaiden sidonnaisuuksista ja esimerkiksi sitoutumisista vaalikampanjassaan kampanjakattoihin. Vaalirahoituksen ei ole haluttu vievän liikaa huomiota vaalien asiakymsyksiltä, vaikeuttavan ehdokkaiden saamista mukaan vaaleihin tai vaikeuttavan tarpeettomasti varainhankintaa. Vaalirahoituslakiin ei ole sisällytetty sellaisia raportointivelvollisuuksia, joista voisi tosiasiallisesti muodostua este ehdokkuudelle.

Vaalirahoituslaki luo perustan vaalirahoituksen läpinäkyvyydelle

Vaalirahoituslain tavoitteena oli selkeyttää vaalirahoituksen ilmoitusvelvollisuuden sisältöä. Poliittisen toiminnan luonne huomioon ottaen laissa ei ole ollut mahdollista ennakoida kaikkia soveltamistoiminnassa vastaan tulevia tilanteita. Lailla tavoitellaan ilmoitusjärjestelmää, joka on riittävän kattava ja samalla noudatettavissa ilman kohtuutonta vaivaa ehdokkaalle. Ehdokkaan oikeusturvan ja ilmoitusten vertailukelpoisuuden turvaamiseksi laissa on pyritty mahdollisimman selkeään ilmoitusjärjestelmään.

1.2 Ilmoitusvelvolliset vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa

Europarlamenttivaaleissa vaalirahotuslain mukaan ilmoitusvelvollinen oli Euroopan parlamentin jäseneksi valittu ja vaalien tulosta vahvistettaessa varajäseneksi määrätty.

1.3 Vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavat tiedot

Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavista vähimmäistiedoista säädettiin vaalirahoituslain 6 §:ssä.

Vaalirahoituksella tarkoitetaan rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan. Europarlamenttivaalien vaalipäivä oli 25.5.2014.

Ilmoitusvelvollisen tuli ilmoittaa vaalikampanjansa rahoitus eriteltynä ensin ehdokkaan omiin varoihin ja ehdokkaan ottamiin lainoihin sekä toiseksi ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä tai muun hänen tukemisekseen perustetun yhteisön saamaan ulkopuoliseen tukeen.

Perustuslakivaliokunta oli mietinnössään (PeVM 3/2010 vp) pitänyt tarpeellisena korostaa, että vaalirahoituslain 3 §:n 4 momentin säännös tarkoittaa sitä, että ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän ja muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön samalta tukijalta saamia suorituksia käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Tämä selvennys estää sen, että pitämällä lueteltuja kolmea tahoa erillisinä sallitun tuen enimmäismäärä voitaisiin kolminkertaistaa ja erikseen ilmoitettavan yksittäisen tuen raja-arvot näin kiertää.

Ulkopuolinen tuki tuli edelleen ryhmitellä ehdokkaan itsensä ja hänen tukiryhmänsä seuraavilta tahoilta saamaan tukeen:

- yksityishenkilöt
- yritykset
- puolue
- puolueyhdistykset
- muut tahot.

Ulkopuolisen tuen ryhmittelyä tarkennettiin vaalirahoituslakiin tehdyllä muutossäädöksellä 684/2010.

Tukena tuli ilmoittaa rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla korvauksetta saatu suoritus. Tavanomainen talokootyö ja tavanomaiset ilmaisupalvelut eivät olleet laissa tarkoitettua tukea. Tuki tuli myös ilmoittaa, mikäli se on annettu ostamalla yksilöitäviä tavaroita tai palveluita.

Vaalikampanjan kuluina pidetään kaikkia sellaisia kampanja-aikana syntyneitä kuluja, joiden toiminnallisena tarkoituksena on edistää ehdokkaan valintaa vaaleissa ja joihin ehdokas voi itse vaikuttaa.

Ilmoitusvelvollisen on eriteltävä vaalikampanjansa kulut ja rahoitus

Kampanjakulut tuli eritellä vaalimainontaan sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainontaan, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankintaan, mainonnan suunnitteluun ja vaalitulaisuuksiin käytettyihin kuluihin sekä muihin kuluihin.

Ilmoitusvelvollisen oli ilmoitettava erikseen kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tuen arvo oli vähintään 1 500 euroa. Useat samalta tukijalta saadut suoritukset ehdokkaan vaalikampanjan kuluihin tuli laskea yhteen ja ilmoittaa yhtenä tukena.

1.4 Ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset

Vaalirahoituslain 4 §:ssä säädetään ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksista. Ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksia tarkennettiin edelleen muutossäädöksellä (684/2010).

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö eivät saa vastaanottaa tukea, jonka antaja ei voida selvittää. Tämä ei kuitenkaan koske tavanomaisesta keräystoiminnasta saatua tukea.

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö eivät saa vastaanottaa suoraan tai välillisesti samalta tukijalta enempää tukea kuin arvoltaan 3 000 euroa kunnallisvaaleissa, 6 000 euroa eduskuntavaaleissa ja 10 000 euroa europarlamenttivaaleissa. Tuki puolueissa (10/1969) tarkoitelta puolueelta tai puolueyhdistykseltä voi kuitenkin olla tätä suurempi, jollei se sisällä mainittua rahamäärää enempää muulta tukijalta välitettävää tukea.

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö saavat vastaanottaa ulkomaista tukea vaalikampanjaan vain yksityishenkilöiltä sekä ehdokkaan aatesuuntaa edustavilta kansainvälisiltä yhteisöiltä ja säätiöiltä.

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö eivät saa vastaanottaa tukea vaalikampanjaan valtiolta, kunnalta, kuntayhtymältä, valtion tai kunnan liikelaitokselta, julkisoikeudelliselta yhdistykseltä, laitokselta tai säätiöltä eivätkä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla valtion tai kunnan määräysvallassa olevalta yhtiöltä. Tämä ei kuitenkaan koske tavanomaista vieraanvaraisuutta.

Ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän ja muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön on huolehdittava, että vaalikampanjaan kuuluvasta tai sitä tukemaan tarkoitettusta maksullisesta mainoksesta käy ilmi mainoksen maksajan nimi. Yksityishenkilön nimeä ei saa kuitenkaan julkistaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen maksamansa mainoksen arvo on eduskuntavaaleissa pienempi kuin 1 500 euroa.

Todettakoon, että valtionalouden tarkastusviraston valvonta-tehtävän piiriin eivät kuulu vaalirahoituslain 4 §:n ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksia koskevat säännökset. Sen sijaan ilmoitusten oikeellisuuden valvonnalla tarkastusvirasto myötävaikuttaa siihen, että ilmoitukset sisältäisivät olennaisilta osin oikeat tiedot.

Julkaistujen ilmoitusten oikeellisuuteen vaikuttamalla tarkastusvirasto pyrkii varmistamaan, että vaalirahoituslain 4 §:n tuen rajoitusta koskevien säännösten noudattaminen olisi yleisön tarkasteltavissa. Ilmoitusten tietojen tarkastelua varten on julkaisujärjestelmän verkkosivuille rakennettu erilaisia raportteja.

Todettakoon lisäksi, että tukirajoituksia koskevat säännökset, mukaan lukien tukikatkojen noudattaminen, jäävät poliittisen vastuun varaan.

1.5 Vaalirahoituslaissa määriteltyjen toimijoiden velvollisuudet ja vastuut

Ilmoitusvelvollinen

Vaalirahoituslain mukaan ilmoituksensa sisällöstä vastaa ilmoitusvelvollinen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tarkastusviraston tavoitteena on järjestää valvontajärjestelmä mahdollisimman helppokäyttöiseksi ja ohjaavaksi.

Tarkastusvirasto vahvisti yleisohjeen 25.11.2013 vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa (387/40/2013). Lisäksi tarkastusvirasto on ylläpitänyt jatkuvaa neuvontapalvelua vaalirahoituslakiin liittyvien kysymysten osalta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkistaa, että kaikki ilmoitusvelvolliset ovat tehneet vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Valtiontalouden tarkastusvirastolla on mahdollisuus, mikäli ilmoitus havaitaan virheelliseksi tai puutteelliseksi, kehottaa ilmoitusvelvollista laatimaan uusi ilmoitus, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta tai selventämään ilmoituksen oikeellisuutta tai riittävyyttä. Kehotus voidaan antaa ainoastaan niissä tilanteissa, joissa valvontaa ei voitaisi muutoin saattaa loppuun kyseisen ilmoitusvelvollisen osalta.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on mahdollisuus asettaa uhkasakko, mikäli ilmoitusvelvollinen ei lainkaan tee laissa määriteltyä ilmoitusta tai mikäli ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi. Sakon uhka koskee ainoastaan ilmoituksen laiminlyöntiä kokonaan tai sellaista virheellisyttä tai puutteellisuutta, joka on ilmeinen ja koskee ilmoitusta sen olennaisilta kohdilta.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on mahdollisuus pyytää sellaisia selvityksiä ilmoitusvelvolliselta, jotka saattavat olla tarpeen ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyyden tarkistamisessa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto julkaisee saamansa ilmoitukset viipymättä ja ylläpitää vaalirahoituksen ilmoitusrekisteriä, johon tallennetaan saadut ilmoitukset. Julkaisujärjestelmän kautta kaikilla on mahdollisuus tarkastella ilmoituksissa olevia tietoja yleisen tietoverkon kautta.

Valtiontalouden tarkastusviraston laatii eduskunnalle vaali-kohtaisen kertomuksen saamistaan ilmoituksista ja toimistaan ilmoitusvelvollisuuden valvonnassa kahdeksan kuukauden kuluessa vaalien tulosten vahvistamisesta. Eduskunnalle annettavaan kertomukseen päättyy tarkastusviraston valvontatehtävä kertomuksen kohteena olevien vaalien osalta.

Oikeusministeriö

Vaalirahituslain nojalla oikeusministeriö toimittaa valtiontalouden tarkastusvirastolle tiedot ehdokasrekisteristä. Tätä tarkoitusta varten oikeusministeriö on perustanut ja ylläpitää valtakunnallista ehdokasrekisteriä.

Oikeusministeriö toimii valtioneuvostossa ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 Vaalirahoitusvalvonta valtion- talouden tarkastusviraston tehtävänä

2.1 Valvonnan kohde

Vaalirahoituslaissa valtioneuvoston tarkastusvirastolle määritellyn valvontatehtävän kohteena on vaalirahoituslaissa tarkoitetun ja siinä tarkemmin määritellyn ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen. Vaalirahoituslain mukaan tarkastusviraston valvonta käsittää käytännössä vaalirahoituslain 5–8 §:ien muodostaman kokonaisuuden. Valvontatehtävä painottuu ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan. Lain muiden säännösten valvonta ei kuulu tarkastusviraston tehtäviin. Tarkastusvirasto huolehtii osaltaan siitä, että kaikki laissa ilmoitusvelvollisiksi vaalirahoitukseen säädetty tekevät laissa säädetyn ilmoituksen. Esimerkiksi lain 4 §:ssä tarkoitetut ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset eivät kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen vaan ns. poliittisen vastuun piiriin.

Vaalirahoituslain mukaan ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksensa sisällöstä. Ilmoituksen sisällön virheellisyydestä ei ole vaalirahoituslaissa asetettu sanktioita. Uhkasakko voidaan asettaa vain sellaisessa tapauksessa, jossa tarkastusvirasto valvontansa perusteella katsoo, että ilmoitusvelvollisuus ei ole täyttynyt.

Tarkastusvirastolla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta saada muuta tietoa vaalirahoitusvalvontaa varten kuin mitä vaalirahoituslaissa mainitaan. Ehdokkaan vaalirahoitus eri muodoissaan ja sillä katetut menot eivät kuulu siihen tarkastusviraston toimialaan, josta säädetään valtioneuvoston tarkastusvirastosta annetussa laissa (676/2000) tai laissa valtioneuvoston tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja (353/1995).

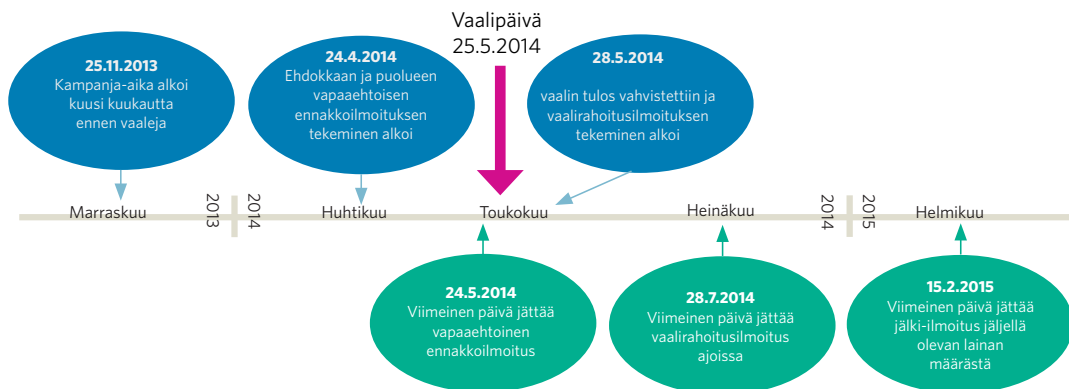
Ilmoitusvelvollinen vastaa
vaalirahoitusilmoituksensa
sisällöstä

2.2 Tarkastusviraston toimenpiteet vaalirahoituslain toimeenpanossa vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa

Tarkastusvirasto vahvisti 25.11.2013 yleisohjeet vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa. Ohjeet ovat saatavilla myös FINLEX -sääöstietopankissa sekä tarkastusviraston ylläpitämällä verkkosivuilla osoitteessa www.vaalirahoitusvalvonta.fi. Ohje toimitettiin ennen vaaleja kaikille rekisteröidyille puolueille.

Vaalirahoituslain 11 §:n tarkoittamien ennakoilmoitusten vastaanottamiseen tarkastusvirastolla oli valmius välittömästi ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen.

Tarkastusviraston tulee pitää tiedot saatavilla yleisen tietoverkon kautta. Tiedot tulee pitää saatavilla yleisessä tietoverkossa vuoden asianomaista vaalikautta pidemmän ajanjakson ajan. Kaikki vaalirahoitusilmoitukset ja ennakoilmoitukset pidetään verkkosivuilla yleisön saatavilla 28.5.2020 saakka.



Kuvio 1: Europarlamenttivaalit aikajanalla

2.3 Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa käytetyt kriteerit

Valtiontalouden tarkastusviraston valvontatoimiin kuuluivat annetun ilmoituksen tietojen vertailu vaalirahoituslaissa edellytettyihin tietoihin. Valvonnan pääpaino on vaalirahoituslain tarkoittamalla tavalla ilmoitusvelvollisuuden ja ilmoituksen muodollisessa oikeellisuudessa. Samoin varmistettiin, että ilmoitusvelvolliset ottivat ilmoituksissaan kantaa kaikkiin vaalirahoituslaissa mainittuihin olennaisimpiin kohtiin.

Tarkastusvirasto varmisti europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa seuraavat asiat:

- 1 Kaikki ilmoitusvelvolliset tekivät vaalirahoitusilmoituksen.
- 2 Vaalirahoitusilmoitus on annettu vaalirahoituslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettussa määräajassa. Ilmoitus on annettava tarkastusvirastolle kahden kuukauden kuluessa vaalituloksen vahvistamisesta.
- 3 Vaalirahoitusilmoitus oli laissa tarkoitettun ilmoitusvelvollisen antama.

Lisäksi tarkastusvirasto varmisti seuraavat ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät muodolliset vaatimukset:

- 1 Ilmoitus sisälsi ehdokkaan täydellisen nimen, arvon, ammatin tai toimen, hänet asettaneen puolueen nimen tai maininnan siitä, että ehdokas on ollut valitsijayhdistyksen ehdokas.
- 2 Vaalikampanjan kulut yhteensä on ilmoitettu. Vaalikampanjan kulut on eritelty vaalimainontaan sanoma-, ilmaisjakelua ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainontaan, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankkimiseen, mainonnan suunnitteluun, vaalitulaisuuksien järjestämiseen sekä muihin kuluihin.
- 3 Vaalirahoitus yhteensä on ilmoitettu, ja se on eritelty ehdokkaan omiin varoihin sekä kaikkeen ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaisesti ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamaan tukeen ryhmiteltynä yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueilta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta saatuun tukeen.

Kaikilta ilmoitusvelvollisilta pyydettiin kampanjatilien tiliotteet valvontaa varten

- 4 Ilmoitusvelvolliselta edellytettiin kannanotto siitä, sisälsikö vaalirahoitus yksittäisiä vähintään 1 500 euron tukia. Mikäli ilmoitusvelvollinen oli saanut vähintään 1 500 euron tukisuo-rituksia, tuen antaja tuli yksilöidä.
- 5 Vaalirahoitus kattoi vaalikampanjan kulut.
- 6 Ilmoitukset eivät sisältäneet olennaisia laskentavirheitä tai muita teknisiä virheitä.

Lisäksi tarkastusvirasto varmisti ilmoitusten olennaista oikeelli-suutta pyytämällä kaikilta ilmoitusvelvollisilta selvityksiä vaalira-hoituseroitukseen liittyen. Kaikilta ilmoitusvelvollisilta pyydettiin tiliotteet vaalikampanjassa käytetyistä pankkitileistä.

2.4 Valvontatoimivaltuuksien rajoitukset

Vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa tarkastusvirasto saattoi pyytää harkintansa mukaan osana valvontatehtävän toteuttamista ilmoitusvelvollisilta lisätietoja ja selvityksiä ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyyden tarkistamisessa. Velvollisuus tietojen toimitamiseen koskee kuitenkin ainoastaan ilmoitusvelvollista. Tarkastusvirastolla ei ole oikeutta vaatia ilmoituksen oikeellisuuden tarkistamiseksi selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta. Näin ollen tarkastusvirastolla ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä ilmoitusten oikeellisuuden tarkistamiseksi niin sanottuja vertailutietoja. Tämä on valvonnan ja sen tulosten tulkinnan kannalta olennainen rajoitus.

Edelleen europarlamenttivaaleissa tarkastusvirastolla oli oikeus pyytää lisätietoja ja selvityksiä ilmoitusvelvollisilta.

On kuitenkin huomioitava, että ilmoitusvelvollisilla, ehdokkaila ja ehdokkaan tukiyhdistyksillä ei ollut kirjanpitovelvollisuutta vaalikampanjansa kuluista ja rahoituksesta. Ilmoitusvelvollisilla ei ole myöskään muistiinmerkitsemisvelvollisuutta vaalikampanjansa kuluista ja rahoituksesta. Tarkastusvirastolla ei ole tarkastusoikeutta tai muutoinkaan mahdollisuuksia perehtyä ilmoitusvelvollisen järjestämään omien kampanjakulujensa ja -rahoituksen järjestämisen sisäiseen valvontaan eikä menettelyihin, jotka liittyvät ilmoitusvelvollisen toimintaan ja rahoituksen hallinnonin järjestelyihin. On myös huomioitava, että vaalikampanjointiin liittyy myös kirjanpidon ulkopuolisia tapahtumia, joissa ilmoitus perustuu osin arvioon. Myös näitä arvioinnin menettelyitä on pyritty valvonnan yhteydessä selvittämään.

Ilmoitusvelvollisten voidaan olettaa tekevän vaalirahoituslain ja annettujen ohjeiden tulkintavirheitä ja tavanomaisia inhimillisiä virheitä. Tällaisia voivat olla myös muutoin kuin rahana saadun tuen arvon arviointivirheet. Ilmoitusvelvollinen voi saada väärän tiedon rahoittajalta sen antaman tuen arvosta ja ilmoittaa tämän väärän tiedon. Näistä syistä johtuen on mahdollista, että vaalirahoituksesta ilmoitettuihin tietoihin jää jonkin verran epätarkkuutta.

3 Valtiontalouden tarkastusviraston saamat ilmoitukset ja toimenpiteet ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa

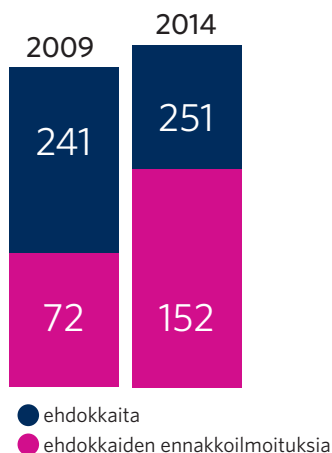
3.1 Ennakoilmoitukset

Vaalirahoituslain 11 §:n tarkoittamat ennakoilmoitukset tuli europarlamenttivaaleissa toimittaa 24.5.2014 mennessä valtiontalouden tarkastusvirastolle. Ennakoilmoituksensa vaalikampanjoidensa kuluista ja rahoituksesta toimitti määräaikaan mennessä yhteensä 152 ehdokasta. Kaikki määräaikaan mennessä toimitetut ennakoilmoitukset julkaistiin välittömästi.

Kaikki ennakoilmoitukset pidetään saatavilla yleisessä tietoverkossa kuuden vuoden ajan vaalien tuloksen vahvistamisesta eli 28.5.2020 saakka.

Ensimmäisen kerran ennakoilmoitus vaalirahoituksesta oli mahdollista jättää vuoden 2009 europarlamenttivaaleissa. Tuolloin ennakoilmoitusmahdollisuutta käytti yhteensä 72 ehdokasta eli n. 30 % ehdokkaista. Vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa ennakoilmoitusmahdollisuutta käytti 61 % ehdokkaista.

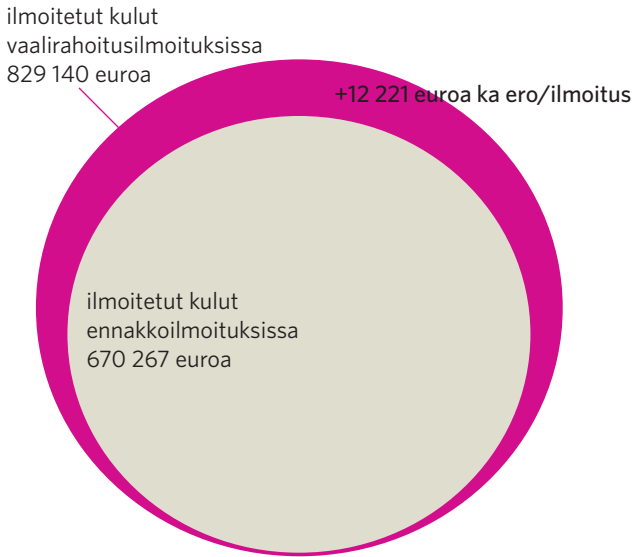
Ennakoilmoitusmahdollisuutta käytettiin merkittävästi enemmän vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa vuoden 2009 vaaleihin verrattuna.



Kuvio 2: Ennakoilmoitusten jättämisen kehitys

Edelleen vaalirahoitusilmoitusten perusteella voidaan arvioida tehtyjen ennakoilmoitusten luotettavuutta. On kuitenkin muistettava, että ennakoilmoitus perustuu arvioon ja yksittäistapauksissa erot ennakoilmoituksen ja varsinaisen vaalirahoitusilmoituksen välillä vaihtelevat.

13 ilmoitusvelvollista teki ennakoilmoituksen 20 ilmoitusvelvollista



Kuvio 3: Ennakoilmoituksen ja vaalirahoitusilmoituksen ero

3.2 Vaalirahoitusilmoitukset

Valtiontalouden tarkastusviraston laatima ohjeistus toimitettiin kaikille ilmoitusvelvollisille. Ohjeistuksen tavoitteena oli myötävaikuttaa siihen, että laadittavat ja tarkastusvirastolle toimitettavat ilmoitukset on laadittu vaalirahoituslain mukaisesti.

Kaikki vuoden 2014 europarlamenttivaalien ilmoitusvelvolliset jättivät vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen määräajassa.

Ilmoitusten vastaanottamisen yhteydessä pyrittiin varmistumaan siitä, että ilmoitukset sisältäisivät vaalirahoituslain edellyttämät tiedot yhdenmukaisella tavalla ilmoitettuina. Yhteensä viittä ilmoitusta tarkennettiin niiden vastaanottamisen jälkeen ennen määräajan täyttymistä.

Ilmoitusvelvollisten vaalirahoitusilmoituksessaan ilmoittama vaalirahoitus kattoi ilmoituksessa esitetyt vaalikampanjan kulut. Ilmoitukset oli laadittu vaalirahoituslain tarkoittamalla tarkkuudella, ja ilmoitukset sisälsivät ilmoitusvelvollisten kannanotot kaikista vaalirahoituslain noudattamisen kannalta olennaisimmista asioista. Vaalirahoitusilmoitukset pidetään yleisön saatavilla 28.5.2020 saakka.

Vaalirahoitusilmoitukset saapuivat määräajassa ja ne pidetään julkaisussa 28.5.2020 saakka

3.3 Vaalirahoitusilmoituksiin liittyvät selvityspyynnöt

Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuuden varmistamiseksi valtiontalouden tarkastusvirasto pyysi kaikilta ilmoitusvelvollisilta ilmoituksen oikeellisuuden varmentamiseksi lisäselvityksinä vaalikampanjassa käytettyjen pankkitilien tiliotteet. Tiliotteiden osalta pyrittiin varmistautumaan erityisesti siitä, että ulkopuolisilta saadut tukisuoritukset olisi merkitty vaalirahoitusilmoituksiin oikein.

Kaikki ilmoitusvelvolliset toimittivat tarkastusviraston pyytämät lisäselvitykset.

Lisäselvitysten perusteella voitiin varmentaa, että tiliotteilla näkyvät tapahtumat oli asianmukaisesti ilmoitettu myös vaalirahoitusilmoituksilla. Kahta ilmoitusta täydennettiin saatujen lisäselvityksien perusteella.

3.4 Vaalirahoitusilmoitusten täydentäminen

Ilmoitusten käsittelyn ja tarkastusten yhteydessä tarkastusvirasto pyysi kahta ilmoitusvelvollista täydentämään tai korjaamaan tekemäänsä ilmoitusta. Korjaukset liittyivät tarkennuksiin rahoituksen erittelytiedoissa.

Ilmoitusvelvolliset täydensivät ilmoituksiaan viipymättä.

3.5 Kantelut vaalirahoitus- ilmoituksista

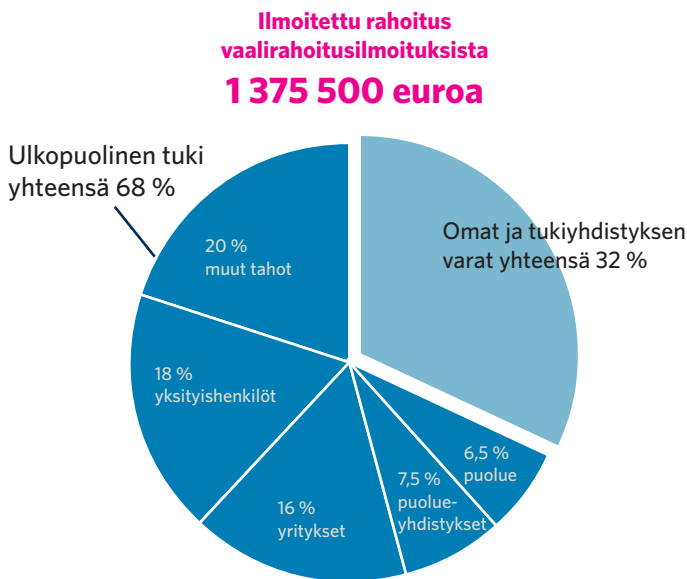
Valtiontalouden tarkastusvirastolle ei ole tehty kanteluita vuoden 2014 europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoituksiin liittyen.

3.6 Yleisiä huomioita vaalirahoitusilmoituksista

Vaalirahoitusilmoituksia tarkasteltaessa voidaan todeta, että vaihteluväli ilmoitusvelvollisten kampanjan kulujen osalta on erittäin suuri. Suurin vaalikampanja europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten perusteella oli euromäärältään 183 701,19 euroa ja pienin 4 055,61 euroa. Kaikkien ilmoitusvelvollisten vaalirahoitusilmoitusten perusteella vaalikampanjan kampanjakulujen keskiarvo oli noin 68 771,11 euroa. Kokonaisuudessaan vaalirahoitusilmoitusten mukaan ilmoitusvelvolliset saivat ulkopuolista tukea vaalikampanjaan 940 287,35 euroa. Tuen määrä vaihteli vaalirahoitusilmoitusten mukaan myös merkittävästi ilmoitusvelvollisten välillä.

vuonna 2014 kuluja oli 4 804 euroa vähemmän ilmoitusvelvollista kohden

kulut 2014	kulut 2009
1 375 422 €	1 397 939 €



Kuvio 4: Omat varat ja ulkopuolinen tuki

Kaikki vuoden 2014 europarlamenttivaalien ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet lain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuudesta vastaa vaalirahoituslain perusteella aina ilmoitusvelvollinen.

Ilmoitusten käsittelyn, selvitysten ja tehtyjen täydennysten jälkeen tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella valtiontalouden tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.



VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
ANTINKATU 1, PL 1119, 00101 HELSINKI
PUH. 09 4321, FAKSI 09 432 5820, WWW.VTV.FI

ISSN 1796-9530 (NID.)